

แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการ
ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก คณิต ชิตทรงสวัสดิ์
รองผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 6

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2566

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดในระบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัด
อุบลราชธานี

โดย พันเอก คณิต ชิตทรงสวัสดิ์

อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอกหญิง ธนิตา วงษ์จินดา

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2566 และเห็นชอบให้เป็น
เอกสารวิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ **ดีมาก**

พลตรี

ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

(จกจ. ขันดี)

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พันเอก

ประธานกรรมการ

(ชนะชัย พลเตชา)

พันเอก

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

(ณัฐดนัย ผาคำ)

พันเอก

กรรมการ

(ชยุตรา ไผ่ล้อม)

พันเอกหญิง

กรรมการ

(ธนิตา วงษ์จินดา)

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย	พันเอก คณิต ชิตทรงสวัสดิ์
เรื่อง	แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี
วันที่	6 กันยายน 2566 จำนวนคำ : 9,079 จำนวนหน้า : 27
คำสำคัญ	การบริหารจัดการ, อุทกภัย, บูรณาการ
ชั้นความลับ	ไม่มีชั้นความลับ

จังหวัดอุบลราชธานีในห้วงที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาอุทกภัยเกือบทุกปี ส่งผลกระทบทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน และสิ่งสาธารณประโยชน์จำนวนมาก โดยมีสาเหตุเกิดจากสภาพภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในพื้นที่ และการบริหารจัดการที่ขาดการบูรณาการอย่างแท้จริง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อพัฒนาแนวทางการบรรเทาปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่มีความน่าเชื่อถือ ผลการศึกษาพบว่า การบรรเทาปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มีแนวทางคือ การประยุกต์ใช้การบรรเทาปัญหาอุทกภัยโดยใช้ตามหลักทฤษฎีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร การบูรณาการทุกหน่วยงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยการบริหารจัดการและการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้การบรรเทาปัญหาอุทกภัยมีประสิทธิภาพ ลดการสูญเสียชีวิตของประชาชน และความเสียหายของทรัพย์สิน รวมถึงสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ

ABSTRACT

AUTHOR: COLONEL KANIT CHITSONGSAWAT
TITLE: Integrated Flood Mitigation Management Guidelines in Ubon Ratchathani Province
DATE: 6 September, 2023 **WORD COUNT :** 9,079 **PAGES :** 27
KEY TERMS: Management, Flood, Integration
CLASSIFICATION: Unclassified

Ubon Ratchathani Province in the past has experienced flooding problems almost every year. Impact causing damage to life public property and many public benefits. The cause is caused by the climate. Physical changes in the area and management that lacks true integration. The main objectives of this research are to develop an integrated flood relief approach in the area of Ubon Ratchathani Province. By conducting strategic research study documents from reliable secondary sources. The study found that the integrated flood mitigation in Ubon Ratchathani Province has an approach that is the application of flood mitigation using the theories developed by his majesty the king. His majesty king Bhumibol Adulyadej Maha Bhumibol Adulyadej the great Borommanatbophit. Integration of all departments and related sectors by managing and creating community participation in order to alleviate the flooding problem effective reduce the loss of people's lives. and property damage including various public benefits.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความกรุณาจากคณาจารย์ของวิทยาลัยการทัพบกทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้ และประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษา พันเอกหญิง ธนิตา วงษ์จินดา ที่ได้กรุณาให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พลตรี ฌกาจ ขันดี ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก ที่กรุณาอนุมัติให้จัดทำเอกสารวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ พันเอก ชนะชัย พลเตชา ประธานคณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล พันเอก ชยุตรา ใฝ่ล้อม กรรมการ รวมทั้ง พันเอก ฐิตินัย ผาคำ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ และผู้อยู่เบื้องหลังทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในวิทยาลัยการทัพบกนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาหน่วยงาน และหวังว่างานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการบรรเทาปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ให้มีประสิทธิภาพ และผู้ที่สนใจนำผลการวิจัยไปพัฒนาและต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศในอนาคตต่อไป

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
วิธีการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 บทวิเคราะห์	
การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี	6
สถานะแวดล้อมของการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่	9
ทางเลือกในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่	13
แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่	19
บทที่ 3 บทอภิปรายผล	
วิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 4 บทสรุป	
สรุปผลการวิจัย	24
ข้อเสนอแนะการวิจัย	25
เอกสารอ้างอิง	
ประวัติย่อผู้วิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อุทกภัย เป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ ถือได้ว่ามีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากสถานการณ์อุทกภัยในประเทศไทย เป็นสาธารณภัยที่เกิดจากฝนตกหนัก และฝนตกสะสมเป็นเวลานาน ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขังและน้ำล้นตลิ่ง ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สิ่งสาธารณประโยชน์และทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหาย โดยมีสาเหตุหลัก ได้แก่ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมทะเลอันดามัน และประเทศไทยในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมอ่าวไทยและภาคใต้ในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม ร่องมรสุมที่พาดผ่านภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง รวมถึงหย่อมความกดอากาศต่ำและพายุหมุนเขตร้อน (ดีเปรสชัน ไชนัน และไต้ฝุ่น) นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น อ่างเก็บน้ำ เขื่อนแตก เป็นต้น ในระยะหลังปัญหาอุทกภัยเริ่มมีความรุนแรงขึ้น ปัจจุบัน น้ำท่วมถือเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ มีมูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้น ปัจจุบันอุทกภัยซึ่งถือเป็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในระยะหลังปัญหาอุทกภัยเริ่มมีความรุนแรงขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และสิ่งสาธารณประโยชน์มีมูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้น อุทกภัยที่มีความสูญเสียชีวิตมากที่สุดคือมหาอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 ในพื้นที่ 64 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีผู้เดือดร้อน 5,247,125 ครัวเรือน และผู้เสียชีวิต 1,026 คน รวมมูลค่าความเสียหายสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาท จากผลกระทบดังกล่าวการแก้ไขปัญหาอุทกภัยจึงต้องเร่งรัดการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผลโดยเร็วที่สุด การแก้ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วน

จังหวัดอุบลราชธานี มีสภาพภูมิประเทศที่เรียกว่า แอ่งโคราช มีลักษณะเป็นพื้นลาดจากทิศตะวันตกมาทางทิศตะวันออก ทำให้เป็นจุดรวมของแม่น้ำที่สำคัญ 2 สาย ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ แม่น้ำมูลและแม่น้ำชี โดยไหลมารวมกันที่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ไหลลงสู่แม่น้ำโขง จากที่เป็นจุดรวมของแม่น้ำที่สำคัญ 2 สาย ทำให้เป็นพื้นที่รับน้ำในห้วงฤดูฝน ก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปีไม่มากก็น้อย ทั้งจากปริมาณฝนที่ตกในพื้นที่เองหรือตกนอกพื้นที่ เช่น ในปี 2565 จังหวัดอุบลราชธานีได้รับอิทธิพลจากร่องมรสุมความกดอากาศต่ำ อิทธิพลจากพายุโนรูทำให้มีฝนตก

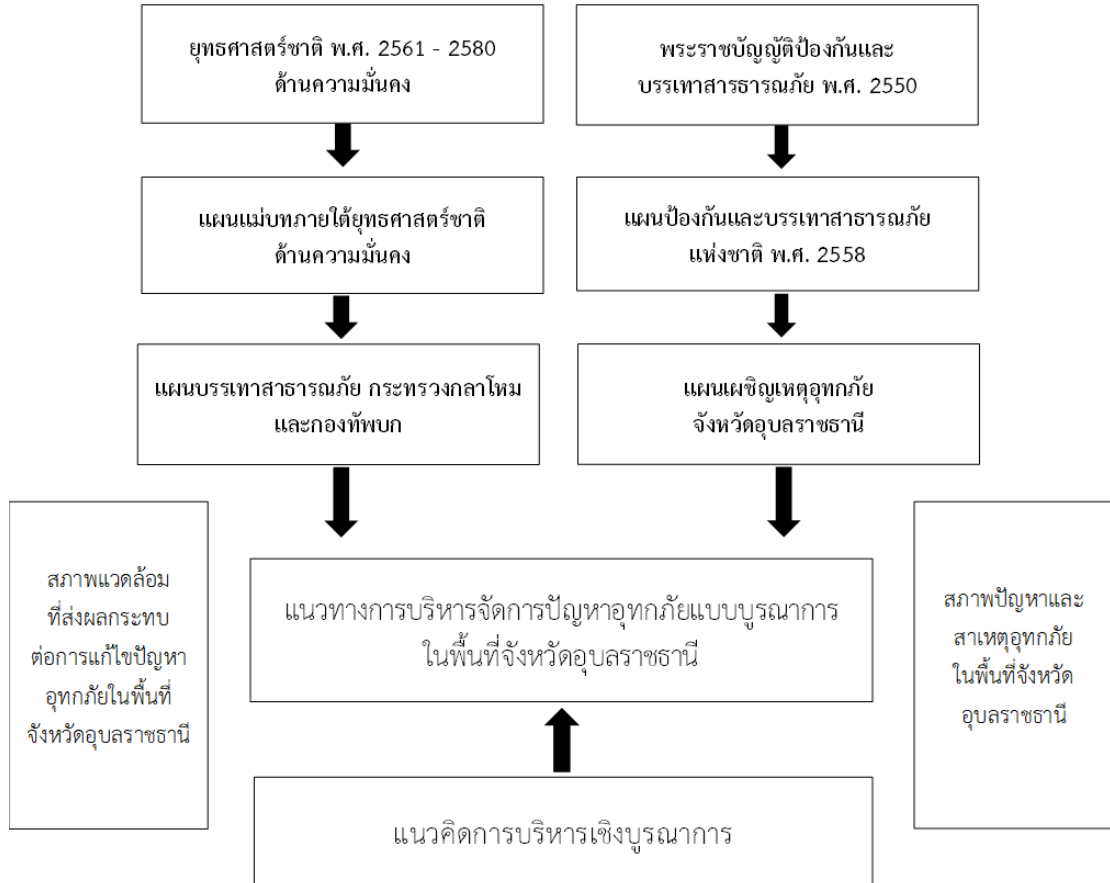
ต่อเนื่อง จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงทำให้มีปริมาณน้ำสะสมเป็นจำนวนมาก บางพื้นที่เกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน ประชาชนประสบอุทกภัย ได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก ทำให้บ้านเรือนและทรัพย์สิน พื้นที่การเกษตรและสัตว์เลี้ยง พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบหนักที่สุด คือ อำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจติดกับแม่น้ำมูล หากไม่มีการวางแผนและบริหารจัดการน้ำที่ดี จะเกิดปัญหาเป็นประจำทุกปี จากการดำเนินการที่ผ่านมาของจังหวัดอุบลราชธานีและหน่วยงานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 13 มณฑลทหารบกที่ 22 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะมีแผนบูรณาการในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัย แต่เป็นแผนการให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดอุทกภัยแล้ว โดยมีการแบ่งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ซึ่งถือเป็นแผนเชิงรับ แต่ยังคงขาดแผน ขาดแนวทางในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมรองรับอุทกภัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่ออธิบายสภาพแวดล้อม สาเหตุ และผลกระทบของอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีที่ผ่านมา
2. เพื่อตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการบรรเทาปัญหามหาอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ตามที่วิทยาลัยการทัพบกกำหนด โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร

2. ขอบเขตการศึกษา ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาทำความเข้าใจในประเด็นปัญหาอุทกภัยและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการศึกษาในห้วงเดือนธันวาคม 2565 ถึงเดือนพฤษภาคม 2566 รวม 6 เดือน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

3.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580

3.1.2 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

3.1.3 พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559

3.1.4 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง พ.ศ. 2561 – 2580

3.1.5 แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564

3.1.6 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558

3.1.7 แผนปฏิบัติการราชการระยะ 3ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ของกองทัพบก

3.2 ข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่

3.2.1 เว็บไซต์หน่วยงานความมั่นคงต่างๆ

3.2.2 เว็บไซต์มูลนิธิชัยพัฒนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้กรอบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการพัฒนาแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการและนำวิธีการดังกล่าวเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม ปัญหา และสาเหตุของอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี
2. ทำให้ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และนำแนวทางไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ
3. ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการบรรเทาปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการสามารถนำไปต่อยอดในการแก้ปัญหายภัยพิบัติอื่นๆ ซึ่งเป็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

บทวิเคราะห์

จังหวัดอุบลราชธานีอยู่ในจุดหลักในการรับน้ำมาจากภาคอีสานตอนบน และตอนล่าง เป็นพื้นที่รวมแม่น้ำสายหลัก 2 สาย คือ แม่น้ำมูลและแม่น้ำชีที่ไหลผ่าน อำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบ จากทางทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออก แล้วจึงไหลลงสู่แม่น้ำโขง มักเกิดภาวะน้ำท่วมเป็นประจำ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ใกล้ริมตลิ่งของแม่น้ำ การแก้ไขปัญหาจะต้องวิเคราะห์ถึงสาเหตุต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยในบทวิเคราะห์นี้เป็นการวิเคราะห์ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ สภาพปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ทางเลือกในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย แบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณฝนเฉลี่ย จังหวัดอุบลราชธานีอยู่ในเขตที่มีปริมาณฝนค่อนข้างสูง โดยฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมจนถึงปลายเดือนตุลาคม ปลายฤดูฝนมักจะมีพายุดีเปรสชันทำให้ฝนตกชุก มักจะเกิด น้ำไหลหลาก และน้ำล้นตลิ่ง มีสาเหตุของการเกิดอุทกภัยและสาเหตุปัญหาในการดำเนินงานบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1. สาเหตุของการเกิดอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

1.1 จากธรรมชาติ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและภูมิประเทศ โดยด้านสภาพอากาศ มีร่องมรสุมและลมประจำถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมจากพายุที่เคลื่อนที่จากทะเลจีนใต้ อีกทั้งสภาพภูมิประเทศไม่เอื้อต่อการรองรับ ซึมซับ และระบายน้ำเมื่อมีมวลน้ำมารวมกัน เช่น บริเวณลำน้ำจากอำเภอเมืองอุบลราชธานี จนถึงอำเภอพิบูลมังสาหาร มีลักษณะคอคอด ท้องน้ำมีความลาดชันน้อย มีเกาะแก่งธรรมชาติด้านท้ายน้ำที่เป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำ เป็นต้น

1.2 จากการพัฒนาของชุมชนเมือง ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีมีการเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมืองค่อนข้างเร็ว ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง พื้นที่การเกษตร การประมง เปลี่ยนเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น มีการก่อสร้างอาคาร ก่อสร้างสาธารณูปโภค ทั้งของรัฐและเอกชน ปิดกั้นทางน้ำไหล มีการถมดินทับพื้นที่รองรับน้ำหรือกั้นลิ่ง ส่งผลให้พื้นที่ที่เคยเป็นที่รับน้ำเปลี่ยนเป็นผืนดินกีดขวางทางน้ำธรรมชาติ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่อาศัยและพื้นที่เศรษฐกิจ โดยเฉพาะชุมชนติดลำน้ำอำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบ

2. การดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานีออกคำสั่งกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอุบลราชธานี เรื่อง จัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อุทกภัยจังหวัดอุบลราชธานี มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บัญชาการและผู้อำนวยการ และมีส่วนปฏิบัติการส่วนอำนาจการ และส่วนสนับสนุน ซึ่งมีส่วนราชการต่างๆ ในพื้นที่ร่วมเป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานของแต่ละส่วน ทั้งนี้ ภารกิจการบรรเทาปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ยังคงเกิดปัญหาอันเนื่องมาจากการบริหารจัดการ ทั้งด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ความสามารถ และทักษะเฉพาะทางด้านงบประมาณที่มีความซ้ำซ้อน หรือใช้ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย และบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เป็นระบบ ขาดการประสานงานที่มีคุณภาพ

3. ปัญหาในการดำเนินงานบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

3.1 ปัญหาด้านบุคลากร

3.1.1 หน่วยงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาต่างๆ รวมถึงการใช้ยุทธวิธีปฏิบัติการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งรวมถึงบุคลากรที่มีความชำนาญด้านการบริหารจัดการน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

3.1.2 หน่วยงานสนับสนุนงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีกำลังคนให้การสนับสนุน แต่ขาดความชำนาญด้านการใช้ยุทธวิธีปฏิบัติการปฏิบัติงาน

3.2 ปัญหาด้านงบประมาณ

3.2.1 การจัดหา เครื่องมือ อุปกรณ์ ยุทธวิธี อุปกรณ์ เครื่องจักร เครื่องมือ ด้านการบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ยังมีไม่เพียงพอในการเผชิญเหตุขั้นต้น

3.2.2 งบประมาณที่ใช้ในการเยียวยาผู้ประสบภัย มีการดำเนินการล่าช้า และบางพื้นที่มีความซ้ำซ้อน

3.2.3 ไม่มีงบประมาณสนับสนุนให้กับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนตามคำสั่งจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อุทกภัยจังหวัดอุบลราชธานี เช่น เมื่อเกิดภัยระดับที่ 1 ซึ่งเป็น สาธารณภัยขนาดเล็ก ผู้มีอำนาจในการควบคุมสั่งการ คือ ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น ได้ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยทหารในพื้นที่ ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าว หน่วยทหารจำเป็นต้องใช้งบประมาณของหน่วย ทั้งน้ำมัน เชื้อเพลิง อาหาร และเบี้ยเลี้ยงของกำลังพล เป็นต้น

3.3 ปัญหาด้านจัดการทรัพยากร

3.3.1 การตั้งจุดรับบริจาคทั้งด้านสิ่งของและเงินบริจาคไม่มี ศูนย์กลาง มีการตั้งจุดรับบริจาคหลายพื้นที่ และไม่มีแผนการแจกจ่ายสิ่งของช่วยเหลือประชาชน ต่างแยกกันกระจายสู่ประชาชน จนเกิดความซ้ำซ้อนของผู้ได้รับ สิ่งของยังชีพ

3.3.2 ทรัพยากรด้านยุทธโศปกรณ์ในการช่วยเหลือประชาชน ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 13 อุบลราชธานี มียุทธโศปกรณ์แต่ไม่มีผู้ใช้ ส่วนหน่วยที่มีกำลังพล เช่น หน่วยทหาร มีกำลังพลพร้อมสนับสนุน แต่ขาดเครื่องมือและ ทักษะในการใช้ยุทธโศปกรณ์ด้านบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดการฝึกอบรม การปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง

3.4 ปัญหาด้านการบริหารจัดการระบบ

3.4.1 หน่วยงานที่ได้รับการมอบภารกิจ ไม่ทราบบทบาทหน้าที่ ตามระดับของอุทกภัย รวมถึงหน่วยงานด้านบรรเทาสาธารณภัยระดับอำเภอ ขาดการ เชื่อมโยงประสานงานกับศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด

3.4.2 ช่องทาง เครือข่ายการแจ้งเตือนภัย และการติดต่อสื่อสารมี น้อย ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

3.4.3 ระบบการแจ้งเตือน และการสร้างการรับรู้ถึงสถานการณ์ ให้กับประชาชนในพื้นที่เสี่ยง ไม่มีประสิทธิภาพ

3.4.4 โครงสร้างและขั้นตอนการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ไม่มีความชัดเจน

3.4.5 ไม่สามารถจัดการสื่อมวลชน และควบคุมสื่อโซเชียลมีเดีย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้ข่าวสารที่ประชาชนได้รับมีความคลาดเคลื่อน

3.4.6 การประเมินสถานการณ์อุทกภัยไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ทันต่อ สถานการณ์ ไม่มีการเตรียมการรับอุทกภัยล่วงหน้า

3.4.7 ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ไม่ทราบถึงทรัพยากรทั้งเรื่องคน และยุทธโศปกรณ์ เนื่องจากไม่กำหนดระบบการรายงานตัวที่ดี

3.4.8 การจัดศูนย์พักพิงผู้ประสบภัย ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ที่กำหนด อีกทั้งประชาชนผู้ประสบภัยส่วนใหญ่ ตั้งจุดพักพิงเองบริเวณไหล่ทางไม่ประสงค์ เข้าศูนย์พักพิงที่ภาครัฐจัดเตรียมให้

3.4.9 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญการตรวจเยี่ยมของผู้บังคับบัญชามากกว่าการลงพื้นที่ให้การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย

3.4.10 ไม่มีการเตรียมการรับมือกับอุทกภัยล่วงหน้า เช่น การลอกผักตบชวาหรือวัชพืชที่กีดขวางการไหลของน้ำ เมื่อมีมวลน้ำไหลมามากทำให้สะพานชำรุด

สภาวะแวดล้อมของการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่

ในการบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จะต้องพิจารณาถึงสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง (Political) ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ (Economic) ด้านสังคมจิตวิทยา (Social) ด้านเทคโนโลยี (Technological) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) และ ด้านกฎหมาย (Legal) มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการเมือง (Political)

จากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันมีการแย่งชิงผลประโยชน์ หรือสร้างอิทธิพลในแต่ละภูมิภาคของประเทศมหาอำนาจ 2 ฝั่งที่ชัดเจนคือ สหรัฐอเมริกา และจีน โดยสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก เป็นการขยายพื้นที่ทางภูมิรัฐศาสตร์ที่มีอาณาบริเวณครอบคลุมสองมหาสมุทรภายใต้ยุทธศาสตร์เดียว ไว้ต่อสู้กับการขยายอิทธิพลของจีน จึงกลายเป็นความท้าทายทางยุทธศาสตร์และความท้าทายเช่นนี้นำไปสู่การแข่งขันในเชิงอำนาจและอิทธิพลครั้งสำคัญ รวมทั้งได้ดำเนินการ สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนในการต่อสู้ในเวทีการเมืองโลกที่เข้มข้น นำไปสู่ มาตรการของการตั้งกำแพงภาษีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะทางเศรษฐกิจของโลกโดยตรง ในภูมิภาคอาเซียนเองก็ได้รับผลกระทบจากการดำเนินมาตรการดังกล่าว โดยเฉพาะ นโยบายเลือกข้าง จำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องมีการถ่วงดุลอำนาจที่เหมาะสม ดำเนินนโยบายเป็นกลาง ในการรับการช่วยเหลือต่างๆ จากประเทศมหาอำนาจทั้ง 2 ประเทศ เพื่อประโยชน์และความสงบสุขของประเทศ

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ทั้งหมด 6 ด้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริหารจัดการน้ำคือ ด้านที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายหลักในการจัดการสาธารณภัยของประเทศ และจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ขึ้น การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านการเมืองจึงเป็นโอกาสเอื้อต่อการแก้ปัญหาอุทกภัยดังกล่าว

2. ด้านเศรษฐกิจ (Economic)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของโลกได้รับผลกระทบ ทั้งโลกเจอเข้ากับปัญหาการขาดแคลนพลังงานและอาหารเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง “อัตราเงินเฟ้อ” ขยับเร็วกว่าที่คาดหมายไว้ ในขณะที่การเติบโตขยายตัวทางเศรษฐกิจกลับอ่อนแอลง กลายเป็นสถานการณ์ซับซ้อนสำหรับบรรดาผู้กำหนดนโยบาย รวมทั้งส่งผลกระทบทำให้ GDP ต่ำมาก ประกอบกับหนี้สาธารณะที่สูงขึ้น เพราะรายได้ที่ไม่พอวงเงินงบประมาณรายจ่าย จนทำให้รัฐบาลต้องกู้เพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณเยอะขึ้น รวมทั้งการกักตุนงบประมาณตามพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบ ส่งผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณอย่างรัดกุม มีการเรียกคืนงบประมาณที่ไม่จำเป็นเร่งด่วน เพื่อแก้ปัญหาภายในประเทศ จังหวัดอุบลราชธานีเองได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว มีการเรียกคืนงบประมาณบางประเภท รวมทั้งโครงการในการพัฒนาจังหวัดที่ไม่เร่งด่วน ได้มีคำสั่งให้ชะลอไว้ก่อน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จังหวัดจะต้องกำหนดโครงการเร่งด่วน ที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจจึงเป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาอุทกภัยดังกล่าว

3. ด้านสังคมจิตวิทยา (Social)

หลายประเทศทั่วโลกก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อัตราการเกิดลดลง ความเจริญทางการแพทย์สูงขึ้น ส่งผลต่อจำนวนประชากรโลกจะลดลงตามไปด้วย ประเทศไทยเองจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. 2564 รัฐบาลจะต้องใช้จ่ายงบประมาณในการดูแล เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การกระจายความเจริญไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้ประชากรต่างเข้าไปทำงานในพื้นที่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะชุมชนเมืองจะมีประชากรหนาแน่น บ้านเรือนมีอัตราการขยายตัวสูง มีการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ หากการวางผังเมืองที่ไม่ดีพอ จะส่งผลกระทบต่อปัญหาต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะการระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วมขัง เนื่องจากมีการก่อสร้างทับเส้นทางระบายน้ำ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มมวลชนที่เคลื่อนไหวทางการเมือง และเคลื่อนไหวทางสังคมของภาคพลเมือง เพื่อเรียกร้องต้องการสร้างกติกากฎเกณฑ์แบบใหม่ในการดำรงชีวิตของตนเอง โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี มีการเรียกร้อง ค่าชดเชยจากรัฐบาล โดยอ้างปัญหาที่ดินและผลกระทบทางระบบนิเวศ จากการสร้างเขื่อน ซึ่งที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วน ได้เข้าไปแก้ปัญหาต่างๆ พร้อมจ่ายเงินชดเชย แต่ยังมีแกนนำและ

สมาชิกบางกลุ่มที่ยังต้องการผลประโยชน์จากเหตุการณ์ดังกล่าว ได้พยายาม ปลุกปั่นประชาชนในพื้นที่ ให้มีการเรียกร้องเงินชดเชยอย่างต่อเนื่อง พยายามสร้างปัญหาในพื้นที่ตลอดเวลา ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ ได้เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจจากประชาชนในพื้นที่ได้ ดังนั้นการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านสังคม จึงเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหาอุทกภัยดังกล่าว

4. ด้านเทคโนโลยี (Technological)

ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยเฉพาะกระแสโลกาภิวัตน์ มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ด้วยความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกัน ในลักษณะของโลกไร้พรมแดน มีการไหลเวียนอย่างเสรีและไร้ขีดจำกัดที่มีฐานของความรู้ การศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าดังกล่าว โดยเฉพาะในปัจจุบัน การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพยากรณ์ หรือการสร้างแบบจำลองในสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการการวิเคราะห์และวางแผนจัดการพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลหาระดับความรุนแรงและความเสี่ยงของพื้นที่ สาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดอุทกภัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และมีพื้นที่ใดที่มีระดับความเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยมาก ปานกลาง น้อย หรือไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์หารูปแบบและมาตรการจัดการในการป้องกันปัญหาอุทกภัยที่เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเพิ่มขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการ อีกทั้งควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญด้านการเตรียมการป้องกัน (Prevention) และการบรรเทาผลกระทบ (Mitigation) ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านเทคโนโลยี จึงเป็นโอกาสเอื้อต่อการแก้ปัญหาอุทกภัยดังกล่าว

5. ด้านกฎหมาย (Legal)

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เป็นกรอบและทิศทางให้หน่วยงานทุกภาคส่วน สามารถบริหารจัดการกับสาธารณภัยร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ มีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ ดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กฎหมายกำหนด และบูรณาการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 เป็นเครื่องมือในการลดผลกระทบจากสาธารณภัยและสามารถสร้าง

มาตรฐานของการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้เกิดขึ้นทุกชุมชน ตลอดจนการผนวกแนวคิด และวิธีการในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558 ให้ส่วนราชการภายในกระทรวงกลาโหมใช้เป็นกรอบแนวทางในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการอื่นๆ ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม และองค์การระหว่างประเทศ ภายใต้แนวคิดการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 และในส่วนของกองทัพบก กองทัพภาคที่ 2 และมณฑลทหารบกที่ 22 ได้มีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ จังหวัดอุบลราชธานี โดยกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอุบลราชธานี² ได้จัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อุทกภัยจังหวัดอุบลราชธานี พร้อมจัดทำแผนเผชิญเหตุอุทกภัยจังหวัดอุบลราชธานีในการบูรณาการช่วยเหลือประชาชน ประสบอุทกภัยเป็นประจำทุกปี จากภาวะแวดล้อมด้านกฎหมาย จึงเป็นโอกาสเอื้อต่อการแก้ปัญหาอุทกภัยดังกล่าว

6. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental)

ปัจจุบันประชาคมโลกให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติมีการดำเนินการ เพื่อร่วมกันหาหนทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประเทศต่างๆ กำลังเผชิญอยู่ สืบเนื่องมาจากโลกของเราเกิดวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง เพื่อให้เกิดความร่วมมือและรู้ทันเหตุการณ์ และจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงระบบภูมิอากาศ (climate change) โดยมนุษย์ เกิดขึ้นจากการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซเรือนกระจกอื่นๆ ออกสู่บรรยากาศโลกในช่วง 150 กว่าปีที่ผ่านมา ก๊าซเรือนกระจกดูดซับและกักเก็บความร้อนที่แผ่ออกจากโลก ผลคือโลกร้อนขึ้น กิจกรรมของมนุษย์ทั้งจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล การตัดไม้ทำลายป่า และการทำปศุสัตว์เชิงอุตสาหกรรมเร่งให้เกิดภาวะโลกร้อนและในที่สุดนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่เป็นอันตราย เกิดปัญหาหลายๆ อย่างตามมาโดยเฉพาะ ปัญหากลแล้ง และปัญหาน้ำท่วม ในประเทศไทย เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้น ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะปัญหาน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2554³ ถือเป็นมหาอุทกภัย ทำให้พื้นดินกว่า 150 ล้านไร่ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นทั้งพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมใน 65 จังหวัด 684 อำเภอ ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 4,086,138 คน ครัวเรือน 13,595,192 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งสิ้น 2,329 หลัง พื้นที่การเกษตรคาดว่าจะได้รับความเสียหาย 11.20 ล้านไร่ ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว เหตุการณ์ครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2562 ได้รับผลกระทบทั้งหมด 25 อำเภอ 3 เทศบาล 202 ตำบล 49 ชุมชน 2,021 หมู่บ้าน ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 42,383 ครัวเรือน 159,692 คน

บ้านเรือนได้รับความเสียหาย 16,245 หลัง พื้นที่การเกษตร จำนวน 391,224.44 ไร่
 สภาวะแวดล้อมด้านสิ่งแวดล้อม จึงเป็นโอกาสที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาอุทกภัยดังกล่าว

ทางเลือกในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

จากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์
 ที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถวิเคราะห์ทางเลือก โดยนำทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบรรเทาปัญหา
 อุทกภัยมาใช้ในการกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ในการบรรเทาปัญหาอุทกภัยในพื้นที่
 จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1. การใช้หลักทฤษฎีอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

โดยที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตรมรสุม มีฝนตก และปริมาณน้ำฝนสูง จึง
 เกิดปัญหาน้ำท่วมอยู่ในหลายพื้นที่เกือบทุกภูมิภาค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง
 พระปริวิตกห่วงใยในปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอมา และทรงวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ
 ของพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมและทรงคำนึงถึงการเลือกใช้วิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมกับ
 สภาพท้องที่ และสมรรถนะของกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ ตลอดจนงบประมาณค่าใช้จ่ายใน
 ส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยพระองค์ได้พระราชทานแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม คือ
 วิธีการต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริ ในการแก้ไขปัญห
 น้ำท่วม คือ

1.1 การก่อสร้างคันกันน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิม
 แต่ครั้งโบราณ โดยการก่อสร้างคันดินกันน้ำขนาดที่เหมาะสม ขนานไปตามลำน้ำห่างจาก
 ขอบตลิ่งพอสมควร เพื่อป้องกันมิให้น้ำล้นตลิ่งไปท่วมในพื้นที่ต่างๆ ด้านใน

1.2 การก่อสร้างทางผันน้ำ เพื่อผันน้ำทั้งหมดหรือบางส่วนที่ล้นตลิ่ง
 ท่วมทันให้ออกไป โดยการก่อสร้างทางผันน้ำหรือชุดคลองสายใหม่เชื่อมต่อกับลำน้ำที่มี
 ปัญหาน้ำท่วม โดยให้น้ำไหลไปตามทางผันน้ำที่ขุดขึ้นใหม่ไปลงลำน้ำสายอื่น หรือระบาย
 ออกสู่ทะเลตามความเหมาะสม

1.3 การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำ เพื่อให้ลำน้ำที่ท่วมทะเล
 สามารถไหลไปตามลำน้ำได้สะดวกหรือช่วยให้กระแสน้ำไหลเร็วยิ่งขึ้น อันเป็นการบรรเทา
 ความเสียหายจากน้ำท่วมซ้ำ

1.4 การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ เป็นมาตรการป้องกันน้ำท่วมที่สำคัญประการหนึ่ง ในการเก็บกักน้ำที่ไหลท่วมล้นในฤดูน้ำหลาก โดยเก็บไว้ทางด้านเหนือเขื่อนในลักษณะอ่างเก็บน้ำ ซึ่งปัจจุบันดำเนินการตามพระราชดำริมากมายแห่งในประเทศไทย

1.5 การจัดหาพื้นที่ทำแก้มลิง โดยเมื่อเกิดน้ำท่วมก็ขุดคลองต่างๆ เพื่อชักน้ำให้มารวมกัน แล้วนำมาพักเก็บน้ำไว้เป็นระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะระบายลงสู่ลำน้ำต่อไป การน้อมนำทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปรับใช้ในการบรรเทาปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จะได้แนวทางการดำเนินการดังนี้

1.5.1 การก่อสร้างคันกั้นน้ำพร้อมระบบป้องกันการพังทลายตลิ่งตามโครงการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน เพื่อป้องกันน้ำท่วมตามลำแม่น้ำมูลในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ โดยมีเทศบาลนครอุบลราชธานี และเทศบาลเมืองวารินชำราบ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมและตลิ่งพังทลายและป้องกันการรुकล้ำของชุมชนริมแม่น้ำมูล

1.5.2. การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำในแม่น้ำมูล โดยมีโครงการชลประทานอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ นอกจากนี้ได้มีการขุดลอกคลองและกำจัดผักตบชวา เพื่อเป็นพื้นที่รองรับน้ำและให้น้ำสามารถไหลได้อย่างสะดวกไม่มีวัชพืชขวางการไหลของน้ำ ดำเนินการในพื้นที่ ห้วยแจระแม กุดปลาขาว ห้วยวังนอง และตามลำห้วยต่างๆ ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ เป็นการดำเนินการของจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับส่วนราชการ และประชาชนจิตอาสา

1.5.3 การจัดสรรพื้นที่ในการชะลอ หรือ "พื้นที่แก้มลิง" เพื่อตัดยอดน้ำและหน่วงไว้ก่อนแล้วค่อยๆ ปล่อยออกมา เมื่อสถานการณ์ในปัจจุบันไม่สามารถสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ และขนาดกลางได้ พื้นที่แก้มลิงจึงเป็นทางเลือกเพื่อใช้ชะลอน้ำ และกักเก็บน้ำเพื่อไว้เป็นน้ำต้นทุนใช้ในการเกษตรในช่วงฤดูน้ำแล้ง โดยพิจารณาพื้นที่ตั้งแต่เขื่อนหัวนา จุดบรรจบแม่น้ำมูลกับแม่น้ำชี ที่บ้านวังยาง ตำบลบึงหวาย อำเภวารินชำราบ จุดบรรจบแม่น้ำมูลกับลำเซบายที่บ้านดงบัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง และ พื้นที่ตามลำน้ำมูลมายังอำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ

1.5.4 คลองผันน้ำเลียงเมืองอุบลราชธานี ก่อสร้างลักษณะเดียวกับถนนเลียงเมือง เพื่อช่วยตัดยอดน้ำส่วนที่เกินความจุของลำน้ำมูลช่วงที่จะผ่านตัวเมืองอุบลราชธานี ให้ไปไหลผ่านคลองผันน้ำเลียงเมืองไปลงด้านท้ายเมืองอุบลราชธานีหรือผ่านไปด้านท้ายของอำเภอพิบูลมังสาหาร เพื่อเลียงแก่งสะพือ และไหลลงแม่น้ำโขงได้รวดเร็วมากขึ้น

1.5.5 การบริหารจัดการน้ำ ต้องมองในภาพรวมไม่เพียงแค่ว่าในจังหวัดอุบลราชธานี แต่รวมถึงจังหวัดที่อยู่ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำของแม่น้ำชีและแม่น้ำมูลเพื่อตัดสินใจ และหาทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมร่วมกัน โดยผ่านการปรึกษาหารือกับภาคประชาชน ราษฎรชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านนี้คือ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการน้ำทั้งประเทศ และบูรณาการหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเพื่อบริหารจัดการน้ำและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

2. การใช้แนวคิดการบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการ

2.1 การบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการ (Integrated Water Resources Management หรือ IWRM) กระบวนการที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและบริหารจัดการร่วมกันระหว่างทรัพยากรน้ำ ผืนดิน และทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคม โดยเป็นการบริหารจัดการที่คำนึงถึงความเสมอภาคและความยั่งยืนของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความสำคัญ

2.2 การบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการ จะต้องเป็นนโยบายที่ข้ามสาขากันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรแหล่งน้ำ ดิน และทรัพยากรอื่นๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อ “ความยั่งยืน” ทั้งการปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งของโลก - ระบบนิเวศ - เกษตรกรรมยั่งยืน การเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างเป็นประชาธิปไตย และสนับสนุนให้สุขภาพของคนดีขึ้น

2.3 กิจกรรมการบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการ จำเป็นต้องมีกิจกรรมที่สำคัญอย่างน้อย 3 กิจกรรม คือการวางแผนการบริหารจัดการ การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสาร

2.3.1 การวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จะต้องศึกษาความต้องการใช้น้ำของภาคส่วนต่างๆ ทั้งด้านการเกษตรกรรม การอุปโภค บริโภค การท่องเที่ยวการอุตสาหกรรม การรักษาคุณภาพน้ำ และสภาพแหล่งน้ำและอื่นๆ จัดทำแผนรวมการบริหารจัดการและแผนปฏิบัติการกำหนด แนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผน

2.3.2 การเพิ่มขีดความสามารถของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนแบบบูรณาการ โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการวางแผน รวมทั้งองค์กรท้องถิ่นและประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนได้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นจนสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหา และพัฒนาด้วยตนเองทั้งหมดในอนาคต

2.3.3 การจัดทำระบบเครือข่ายของข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากในการจัดทำแผนที่มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลจะต้องมีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่สามารถเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ถึงกันได้ทั้งระบบ ใช้ข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องร่วมกันในการวางแผนระบบเครือข่ายข้อมูล ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน

2.4 การบูรณาการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ยึดหลักการดำเนินการที่สอดคล้องกันใน 5 ประการคือ

2.4.1 การบูรณาการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรอื่นๆ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน และทรัพยากรมนุษย์

2.4.2 การบูรณาการทรัพยากรการบริหารจัดการ เป็นการบูรณาการทรัพยากรทางด้านบุคลากร นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ภูมิปัญญา วิชาการเทคโนโลยีและงบประมาณดำเนินการ และปัจจัยอื่นๆ

2.4.3 การบูรณาการองค์กรและหน่วยงาน คือ การนำองค์กรและหน่วยงาน ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำมาทำงานร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์

2.4.4 การบูรณาการด้านปัญหา แผนงาน โครงการและปัจจัยทางวิชาการ การบูรณาการด้านวิชาการ คือ การนำเอาวิชาการในด้านต่างๆ เทคโนโลยีที่เหมาะสมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้

2.4.5 การบูรณาการขั้นตอนในกระบวนการบริหารจัดการลุ่มน้ำ โดยการบริหารจัดการลุ่มน้ำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การบริหารจัดการเชิงบูรณาการ

3.1 การบูรณาการทรัพยากรต่างๆ

3.1.1 ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากป่าไม้ทำให้เกิดความสมดุลแห่งระบบด้วยการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงแร่ธาตุและสสารในระบบนิเวศ สามารถลดการพังทลายของดินได้ ลดการกัดเซาะหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์ ป้องกันการเกิดน้ำท่วมฉับพลันและสามารถลดความรุนแรงของการเกิดภาวบน้ำท่วม ต้นไม้ช่วยชะลอการไหลของน้ำบนผิวดิน และการมีป่าไม้ปกคลุมดินจะช่วยป้องกันการกัดเซาะได้ดี ซึ่งในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ควรมีการเพิ่มพื้นที่ป่าในพื้นที่

และปลูกฝังให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันปลูกป่า และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ประสานความร่วมมือกับ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ หน่วยงานและภาคประชาชนในพื้นที่เข้าดำเนินการ

3.1.2 ทรัพยากรน้ำ โดยเน้น น้ำด้านการอุปโภค บริโภค และน้ำ ด้านการเกษตรกรรม ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และ มักประสบปัญหาภัยแล้ง และอุทกภัย ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นประจำทุกปี จำเป็นต้องมีการบริหารน้ำให้เกิดความสมดุล โดยโครงการชลประทานจังหวัด อุบลราชธานี เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมทั้งสำนักงานชลประทานที่ 7 ในการบริหารจัดการน้ำลุ่มแม่น้ำมูล และลุ่มแม่น้ำชี ทั้งระบบ โดยประสานความร่วมมือกับ สำนักงาน ชลประทานที่ 8 อย่างใกล้ชิด

3.1.3 ทรัพยากรดิน ดินเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ทางการเกษตร เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช เป็นแหล่งให้ ธาตุอาหารและน้ำแก่พืช และเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ การดำเนินการ แก้ปัญหาต้องไม่ทำให้ดินส่วนใหญ่ถูกทำลายให้สูญเสียความอุดมสมบูรณ์

3.1.4 ทรัพยากรมนุษย์ ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการ วางแผน รวมทั้งองค์กรท้องถิ่นและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ใช้แนวคิด การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วน ร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน และร่วมวางแผน กิจกรรม การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และ การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ในการจัดสรรประโยชน์ หรือผลของ กิจกรรมหรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น และการมีส่วนร่วมในการติดตาม¹¹ การมี ส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่การสร้างการรับรู้ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอนจะสร้างความรักสามัคคี ป้องกันการบิดเบือนข้อเท็จจริง จากผู้ไม่หวังดี มีแนวทางการดำเนินการคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐราชการ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร และการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูล ความคิดเห็น และ ความต้องการของประชาชน รวมทั้งให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการ การจ้างงานในพื้นที่ การติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามโครงการ จะทำให้เกิด การมีส่วนร่วม เกิดความรัก ความหวงแหน ร่วมกันอนุรักษ์และรักษา ให้คงอยู่กับชุมชน

ตลอดไป รวมทั้งต้องพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย โดยจังหวัดอุบลราชธานี อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

3.2 การบูรณาการทรัพยากรการบริหารจัดการ เป็นการบูรณาการทรัพยากรทางด้านบุคลากร นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ทักษะวิชาการเทคโนโลยีและงบประมาณนั้น ในปัจจุบันจังหวัดอุบลราชธานี มีคำสั่งจังหวัดในการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อุทกภัยประจำปี และแผนเผชิญเหตุอุทกภัยจังหวัด ในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในแต่ละปีโดยบูรณาการหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ รวมทั้งเครื่องมือต่างๆ มีการฝึกอบรมอาสาสมัครภัยร่วมกันในพื้นที่ ทั้งจากจังหวัดอุบลราชธานี กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 13 อุบลราชธานี และมณฑลทหารบกที่ 22 เป็นประจำ ซึ่งเป็นแผนเชิงรับ คือรอให้เกิดอุทกภัยก่อน แล้วเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการตั้งแต่ การเตรียมการก่อนเกิดภัย การปฏิบัติขณะเกิดภัย และการฟื้นฟูหลัง เกิดภัย แต่ไม่มีแผนเชิงรุก คือทำอย่างไร จะสามารถระบายน้ำในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำมูล และลุ่มแม่น้ำชีไม่ให้เกิดปัญหาอุทกภัยขึ้นได้ แต่สามารถกักเก็บน้ำที่ระบายนั้นมาใช้ประโยชน์กับประชาชนและพื้นที่เกษตรกรรมในหัวหน้แล้ง ซึ่งจะต้องจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดำเนินการเรื่องนี้จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนงาน/โครงการ เสนอในแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ทั้งนี้ต้องให้ชุมชน ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

3.3 การบูรณาการองค์กรและหน่วยงาน ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มีโครงการชลประทานจังหวัดอุบลราชธานี และสำนักงานชลประทานที่ 7 รับผิดชอบการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ แต่ในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ควรจัดตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำเพื่อดำเนินการเรื่องนี้ มีโครงการชลประทานจังหวัดอุบลราชธานี เป็นกรรมการ/เลขานุการ โดยพิจารณาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ ผังเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจังหวัด โดยนำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มาเป็นแนวทางในการดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารทรัพยากรน้ำมีการกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม

3.4 การบูรณาการด้านปัญหา แผนงาน โครงการ โดยต่อเนื่องมาจากการบูรณาการในข้อที่ 2 คณะกรรมการดังกล่าวจะต้องมีการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างครอบคลุม ทัวถึง รวมทั้งแผนงานโครงการด้านการบริหารทรัพยากรน้ำ มีการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น และแนวทางการแก้ไขปัญหา การนำแผนงานที่เข้าช้อนมาพิจารณา

ร่วมกัน และดำเนินการโดยพิจารณาถึงประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก โดยต้องอาศัยผู้นำ ตั้งแต่ระดับ จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นในการดำเนินการ

3.5 การบูรณาการขั้นตอนในกระบวนการบริหารจัดการลุ่มน้ำ ตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)⁴ ให้ระดับจังหวัดมีคณะกรรมการบริหารลุ่มน้ำในลุ่มน้ำระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นคณะกรรมการ พร้อมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกำหนดแนวการบริหารทรัพยากรน้ำระดับจังหวัดอย่างเป็นทางการ ส่วนของท้องถิ่นในระดับตำบล ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการ การบริการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ของตน โดยมีอำเภอเข้ามาร่วมในการดำเนินการ ในการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำประจำลุ่มน้ำในระดับตำบล พร้อมทั้งนำแนวทางการดำเนินการในระดับจังหวัดมาเป็นแนวทางการดำเนินการ และให้มีการรายงานผลการปฏิบัติ พร้อมทั้งปัญหาการดำเนินการให้กรรมการระดับจังหวัดทราบ เพื่อร่วมในการแก้ไขปัญหาต่อไป ซึ่งจะทำได้ได้แนวทาง และการปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้น

แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่

จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ การวิเคราะห์ทางเลือกในการบรรเทาปัญหาอุทกภัยที่เป็นไปได้ จึงได้แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ที่เหมาะสม โดยการประยุกต์ทางเลือกทั้ง 2 แนวทางมาใช้ เนื่องจากหากเลือกใช้เพียงแนวทางเดียว อาจทำให้การบรรเทาปัญหาอุทกภัย ขาดประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุมในทุกด้าน ซึ่งจากการวิเคราะห์การบูรณาการทั้ง 2 แนวทาง ทำให้สามารถสรุปเป็นการดำเนินการ ได้ดังต่อไปนี้

1. การก่อสร้างคันกันน้ำพร้อมระบบป้องกันการพังทลายตลิ่ง ตามโครงการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน เพื่อป้องกันน้ำท่วมตามลำแม่น้ำมูล ในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ โดยมีเทศบาลนครอุบลราชธานี และเทศบาลเมืองวารินชำราบเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมและตลิ่งพังทลาย และป้องกันการรุกล้ำของชุมชนริมแม่น้ำมูล

2. การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำในแม่น้ำมูล โดยมีโครงการชลประทานอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ นอกจากนี้ได้มีการขุดลอกคลองและกำจัดผักตบชวา เพื่อเป็นพื้นที่รองรับน้ำและให้น้ำสามารถไหลได้อย่างสะดวก ไม่มีวัชพืชขวางการไหลของน้ำ ดำเนินการในพื้นที่ ห้วยแจระแม กุดปลาขาว ห้วยวังนอง และตาม

ลำห้วยต่างๆ ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ เป็นการดำเนินการของจังหวัด อุบลราชธานี ร่วมกับส่วนราชการ และประชาชนจิตอาสา

3. การจัดสรรพื้นที่ในการชะลอ หรือ พื้นที่แก้มลิง เพื่อตัดยอดน้ำและ หน่วงไว้ก่อนแล้วค่อยๆ ปล่อยออกมา เมื่อสถานการณ์ในปัจจุบันไม่สามารถสร้างเขื่อน ขนาดใหญ่ และขนาดกลางได้ พื้นที่แก้มลิงจึงเป็นทางเลือกเพื่อใช้ชะลอน้ำ และกักเก็บน้ำ เพื่อไว้เป็นน้ำต้นทุนใช้ในการเกษตรในช่วงฤดูน้ำแล้ง โดยพิจารณาพื้นที่ตั้งแต่เขื่อนห้วยนา จุดบรรจบแม่น้ำมูลกับแม่น้ำชี ที่บ้านวังยาง ตำบลบุ่งหวาย อำเภวารินชำราบ จุดบรรจบ แม่น้ำมูลกับลำเซบายที่บ้านดงบัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง และพื้นที่ตามลำน้ำมูล มายังอำเภอเมืองอุบลราชธานีและอำเภวารินชำราบ

4. การก่อสร้างคลองผันน้ำเลี้ยงเมืองอุบลราชธานี ก่อสร้างลักษณะ เดียวกับถนนเลี้ยงเมือง เพื่อช่วยตัดยอดน้ำส่วนที่เกินความจุของลำน้ำมูล ช่วงที่จะผ่าน ตัวเมืองอุบลราชธานี ให้ไปไหลผ่านคลองผันน้ำเลี้ยงเมือง ไปลงด้านท้ายเมืองอุบลราชธานี หรือผ่านไปด้านท้าย ของอำเภอพิบูลมังสาหาร เพื่อเลี้ยงแก่งสะพือ และไหลลงแม่น้ำโขง ได้รวดเร็วมากขึ้น ซึ่งประชาชนในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์ ทั้งด้านอุปโภค บริโภค และ ด้านเกษตรกรรม

5. การเปิดทางไหลของน้ำ ตามลำแม่น้ำมูล โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณ แก่งสะพือ อำเภอพิบูลมังสาหาร เพื่อให้การไหล รวมทั้งการระบายน้ำเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ

6. การบริหารจัดการน้ำต้องมองในภาพรวม ไม่เพียงแคในจังหวัด อุบลราชธานี แต่รวมถึงจังหวัดที่อยู่ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ของแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล เพื่อตัดสลิใจ และหาทางแก้ปัญหาก็เหมาะสมร่วมกัน โดยผ่านการปรึกษาหารือกับ ภาคประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทางด้านนี้ คือ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการน้ำทั้งประเทศ และบูรณาการหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเพื่อบริหารจัดการน้ำและแก้ไข ปัญหาอย่างเป็นระบบ

7. จัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำระดับจังหวัด มีคณะกรรมการบริหาร ลุ่มน้ำ ในลุ่มน้ำระดับจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นคณะกรรมการ ส่วนของท้องถิ่น ในระดับตำบล ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการ การบริการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ของตน เพื่อเป็นการบูรณาการภาพรวมของจังหวัด

8. การพัฒนาแนวทางการจัดทำผังเมือง ต้องคำนึงถึงกำหนดแนวทางการบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงด้านอื่นๆ ที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย

9. การบังคับใช้กฎหมายต่อผู้บุกรุกพื้นที่สาธารณะ หรือการก่อสร้างที่เกิดขวางทางน้ำ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม และมีความยุติธรรม

10. การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ ถือว่ามีความสำคัญ การพัฒนาในด้านต่างๆ ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

จากแนวทางการบรรเทาปัญหาอุทกภัยดังกล่าว จังหวัดอุบลราชธานี มีความพร้อมในการดำเนินการ เนื่องจากส่วนราชการที่รับผิดชอบมีขีดความสามารถ และมีความพร้อม ซึ่งการดำเนินการจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อรองรับในโครงการต่างๆ จังหวัดอุบลราชธานี จะต้องมีการบูรณาการงบประมาณร่วมกับท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งควรมีการจัดทำโครงการร่วมกันจากทุกภาคส่วน จะได้โครงการที่มีประโยชน์ ครอบคลุมในการแก้ปัญหาในทุกด้าน

นอกจากนี้มณฑลทหารบกที่ 22 ได้จัดตั้งศูนย์บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมณฑลทหารบกที่ 22 ขึ้น เพื่อรับผิดชอบในเรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีให้การสนับสนุนทั้งกำลังพล ยานพาหนะ และเครื่องมือ ซึ่งหน่วยงานทหารพร้อมให้การสนับสนุนจังหวัดอุบลราชธานีในการดำเนินการ แก้ไขปัญหาในพื้นที่ เพื่อพี่น้องประชาชนในพื้นที่ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ในการดำเนินชีวิต

บทที่ 3

บทอภิปรายผล

บทที่ 3 เป็นการอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี รายละเอียดดังนี้

วิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices)

การบรรเทาปัญหาอุทกภัย โดยประยุกต์ทฤษฎีอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แบบการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาปัญหาอุทกภัย โดยสอดคล้องกับวิธีปฏิบัติงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครหาดใหญ่”¹³ ของ หทัยทิพย์นราแหวน ซึ่งมีแนวคิดที่สอดคล้องกัน ได้แก่ ประชาชน มีส่วนรับทราบข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ในทุกขั้นตอน เช่น การจัดทำคันกันน้ำ ดำเนินการขุดลอกคูคลอง ขุดร่องบึง และขุดทางระบายน้ำเชื่อมระหว่างแม่น้ำ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้อาศัยอยู่กับธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำหลักทฤษฎีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นแนวทางหลักในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย มีบทความวิชาการที่น่าสนใจซึ่งศึกษาเรื่องการบริหารจัดการน้ำท่วมสำหรับชุมชนเมือง ได้แก่ เฉลิเมเกียรติ คว่าเชียรรัตน์ ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี¹⁴ ผลการวิจัยพบว่ามีการบริหารจัดการดังนี้ 1) การพัฒนาแหล่งน้ำด้วยศักยภาพลักษณะลุ่มน้ำ 2) การเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ 3) การป้องกันความเสียหายและการบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ 4) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนในการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ 5) การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรอัจฉริยะ 6) พัฒนาระบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์เชิงรุกในสภาวะวิกฤต

การแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นการบริหารจัดการน้ำท่วมชุมชนเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบ ดังที่กล่าวมานั้น จะต้อง

มีกระบวนการ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเกิดภัย ระยะระหว่างเกิดภัย และระยะหลังการเกิดภัย ตามหลัก 2P2R ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีข้อเสนอแนะของงานวิจัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัย ได้แก่ การจัดทำแก้มลิง เป็นพื้นที่กักเก็บน้ำ และชะลอไม่ให้มวลน้ำไหลเข้าสู่พื้นที่อย่างรวดเร็ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเร่งสำรวจพื้นที่ทางน้ำใหม่ เนื่องจากปัจจุบันมีความเจริญและการขยายตัวของเมือง ส่งผลให้ทิศทางของน้ำเปลี่ยนไป การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ในพื้นที่ที่มีการก่อสร้างกีดขวางทางน้ำ และจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัย สมบูรณ์ เข้าถึงได้ทุกองค์กร

บทที่ 4

บทสรุป

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบรรเทาปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสภาพปัญหา สาเหตุ และผลกระทบของอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีที่ผ่านมา เพื่อตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต และเพื่อพัฒนาแนวทางการบรรเทาปัญหาอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ตามแนวทางที่วิทยาลัยการศึกษากำหนดโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัย

ปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบเป็นประจำ โดยเฉพาะในพื้นที่เศรษฐกิจจังหวัดอุบลราชธานี เกิดผลกระทบทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และ สภาพเศรษฐกิจของจังหวัด มีสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ จากธรรมชาติ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ และภูมิประเทศ โดยด้านสภาพอากาศ และจากการพัฒนาของชุมชนเมือง

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ โดยใช้เครื่องมือ PESTEL ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่างๆ ในปัจจุบันว่าส่งผลกระทบอย่างไรในการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมเชิงรุกในพื้นที่เศรษฐกิจจังหวัดอุบลราชธานี จากการวิเคราะห์พบว่า สภาพแวดล้อม ด้านการเมือง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านกฎหมาย และด้านสิ่งแวดล้อม เอื้อต่อการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมเชิงรุกในพื้นที่เศรษฐกิจจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมจิตวิทยา เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมเชิงรุกในพื้นที่เศรษฐกิจจังหวัดอุบลราชธานี

ทางเลือกต่อแนวทางการบริหารจัดการแผนบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มี 2 แนวทาง ได้แก่ ทางเลือกที่ 1 การบรรเทาปัญหาอุทกภัยโดยใช้ตามหลักทฤษฎีอันเนื่องมาจาก พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทางเลือกที่ 2 การบรรเทาปัญหาอุทกภัยโดยใช้แนวคิดการบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการ

ทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาคือ การประยุกต์ใช้ทางเลือกในการบรรเทาปัญหาอุทกภัยทั้ง 2 แนวทางมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากหากเลือกใช้เพียงแนวทางเดียว อาจทำให้การบรรเทาปัญหาอุทกภัยไม่ครอบคลุมในทุกด้าน และจากผลการอภิปรายมีหลักฐานมาสนับสนุนคือ วิธีปฏิบัติงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยเทศบาลนครหาดใหญ่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

เพื่อให้แนวทางการบริหารจัดการอุทกภัยแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ประสบผลสำเร็จ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการดำเนินการ เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนได้นำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และหากมีการทำวิจัยเพิ่มเติมในครั้งต่อไป จะได้แนวทางการแก้ปัญหาที่สมบูรณ์มากขึ้น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จังหวัดอุบลราชธานี ควรมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 จัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำระดับจังหวัด ตามแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินการส่วนของท้องถิ่นในระดับตำบล ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการการบริการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ของตน เพื่อเป็นการบูรณาการภาพรวมของจังหวัด โดยให้อำเภอเข้ามามีบทบาท ในการสนับสนุนการดำเนินการระดับตำบล

1.1.2 บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องน้ำ ทั้งแผนปฏิบัติการและงบประมาณดำเนินการ โดยดำเนินการเป็นภาพรวมของจังหวัด

1.1.3 ร่วมกับสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานี กรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ตำรวจภูธรจังหวัดอุบลราชธานี อำเภอเมือง อำเภอวารินชำราบ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการต่อผู้บุกรุกพื้นที่สาธารณะ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และมีความยุติธรรม พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ

1.1.4 ประชาสัมพันธ์การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา โดยประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี ผ่านเครื่องมือการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง

1.2 อำเภอเมืองและอำเภอวารินชำราบ ควรมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 สนับสนุนส่วนท้องถิ่นในระดับตำบล จัดตั้งคณะกรรมการ
บริการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ของตน

1.2.2 ดำเนินการต่อผู้บุกรุกพื้นที่สาธารณะ ร่วมกับส่วนราชการ
อื่นๆ โดยอำเภอเป็นหน่วยงานเจ้าภาพ ดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบ

1.3 โครงการชลประทานอุบลราชธานี และสำนักงานชลประทานที่ 7
ควรมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1.3.1 บริหารจัดการน้ำในพื้นที่รับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุด
โดยร่วมกับสำนักงานชลประทานที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 จัดทำโครงการการระบายน้ำในพื้นที่รับผิดชอบ การจัดทำ
แก้มลิง และการก่อสร้างคลองผันน้ำเลี่ยงเมืองอุบลราชธานี และการปรับปรุงและตกแต่ง
สภาพลำน้ำในแม่น้ำมูล

1.4 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอุบลราชธานี และ
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 13 อุบลราชธานี ควรมีแนวทางการดำเนินการ
ในการบรรเทาปัญหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีในภาพรวม

1.5 เทศบาลนครอุบลราชธานี และเทศบาลเมืองวารินชำราบ ควรมี
แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1.5.1 การก่อสร้างคันกั้นน้ำพร้อมระบบป้องกันการพังทลายตลิ่ง
ในพื้นที่

1.5.2 การสร้างการรับรู้ของชุมชนต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหา โดยต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบแนวทาง
การดำเนินการ และให้ประชาชนได้ร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน

1.6 มณฑลทหารบกที่ 22 ถือเป็นหน่วยทหารในพื้นที่ และมีหน้าที่
ในการสนับสนุน การให้ความช่วยเหลือพี่น้องประชาชน พร้อมทั้งให้การสนับสนุนกำลังพล
และยุทโธปกรณ์ ในการดำเนินการร่วมกับส่วนราชการในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปทำการวิจัยเพิ่มเติม ตามแนวทาง
การบริหารจัดการแบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี นั้น การดำเนินการส่วนใหญ่
จะกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ไม่มากนัก้อย ทั้งจากสภาพพื้นที่ ทักษะคน ความเชื่อ
ค่านิยม โดยเฉพาะหากการดำเนินการกระทบต่อสภาพเกาะแก่ง ของแม่น้ำมูล จำเป็น

จะต้องมีการสร้างการรับรู้ จัดเวทีประชาคม ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เพื่อจัดทำเป็นโครงการในการดำเนินการ จะเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

2.2 หากผู้วิจัยสามารถลงพื้นที่ จะสามารถเก็บข้อมูลที่เป็นความต้องการที่แท้จริง จากประชาชนในพื้นที่ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จะทราบข้อมูลอีกมิติหนึ่ง เป็นการวางแผนการดำเนินการจากระดับล่าง พร้อมกับเชื่อมโยงกับนโยบายระดับบน การวิจัยจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น

2.3 การดำเนินการแก้ไขปัญหาคือทุกภัยส่วนใหญ่ เป็นการแก้ปัญหา โดยการระบายน้ำออกจากพื้นที่อย่างรวดเร็ว ทำให้ระดับน้ำในพื้นที่ลดลง แต่จะส่งผลให้ประชาชนประสบปัญหาขาดน้ำอุปโภค บริโภค และน้ำด้านการเกษตร ในห้วงหน้าแล้ง แต่หากสามารถนำน้ำที่ระบายออกนั้น กลับมาใช้ประโยชน์ได้ในห้วงหน้าแล้ง จะเป็นการบริหารจัดการน้ำที่ดี มีความยั่งยืน และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

1. แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 234 ง (ลงวันที่ 18 กันยายน 2562).
2. คำสั่ง กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอุบลราชธานี ที่ 003/2564 เรื่อง จัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อุทกภัยจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2564 ลง 24 พฤษภาคม 2564
3. กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอุบลราชธานี. สรุปสถานการณ์อุทกภัย ปี 2562
4. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอน 82 ก. น.1 - 61. (ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2561).
5. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอน 52 ก. น. 1 - 23. (ลงวันที่ 7 กันยายน 2550).
6. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (17 พฤษภาคม 2558). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 26 มี.ค. 65]. เข้าถึงได้จาก <https://bit.ly/3xJkt3F>
7. กระทรวงกลาโหม. (26 สิงหาคม 2558). แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 26 มี.ค. 65]. เข้าถึงได้จาก <https://bit.ly/3ECpGeR>
8. บันทึกเหตุการณ์มหาอุทกภัยปี 2554 [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 17 มี.ค. 65]. เข้าถึงได้จาก <https://bit.ly/36BXGvA>
9. แนวคิดการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม มูลนิธิชัยพัฒนา [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 26 มี.ค. 65]. เข้าถึงได้จาก <https://bit.ly/3K4Smyp>
10. กรมป่าไม้ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม, ม.ป.ป., น.5 - 6.
11. ชลธร ทิพย์สุวรรณ. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการลุ่มน้ำสาขาแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและสาละวินศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2557.
12. คำสั่ง มณฑลทหารบกที่ 22 (เฉพาะ) ที่ 303/2564 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยมณฑลทหารบกที่ 22 ลง 26 เมษายน 2564
13. หทัยทิพย์ นราแห้ว. การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการอุทกภัยโดยชุมชนกรณีศึกษา: เฉพาะเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัด

สงขลา และตำบลดอนนิมพลี จังหวัดยะเซ็งเทรล. [วิทยานิพนธ์รัฐศลตร์มหบัณฑิต
ศลขวิชลบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศลตร์]. กรุงเทพล: มหฬวิทยลลัยธรรมศลตร์; 2559.

14. เฉลิมเกียรติ คงวิเชยรวัฒน์. การบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณการ ตามยุทธศลตร์ชาติ
20 ปี. วารศลรัฐศลกรักษ์ วิทยาลัยป้องกันรลชอณจักร. [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้ถึง
เมื่อ 26 มี.ค. 65]. ปีที่ 61 ฉบับที่ 3. เข้ถึงได้จลค <https://shorturl.asia/FPG3C>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ

พันเอก คณิต ชิตทรงสวัสดิ์

วัน เดือน ปีเกิด

27 กันยายน 2519

ประวัติสำเร็จการศึกษา

พ.ศ. 2543

วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. 2552

โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ 88

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2555 - 2557

ผู้บังคับกองพันที่ 1 โรงเรียนเตรียมทหาร

พ.ศ. 2557 - 2558

รองเสนาธิการกรมทหารราบที่ 3

พ.ศ. 2558 - 2559

หัวหน้าฝ่ายกิจการพลเรือน กองพลทหารราบที่ 6

พ.ศ. 2559 - 2561

ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 16

พ.ศ. 2561 - 2563

หัวหน้ากองยุทธการ มณฑลทหารบกที่ 29

พ.ศ. 2563 - 2564

หัวหน้ากองกำลังพล มณฑลทหารบกที่ 22

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. 2564 - ปัจจุบัน

รองผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 6